

Przemysław MAZUR

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Wydział Nauk Społecznych
Kraków, Polska

Polscy dżihadyci – analiza zagrożenia ze strony terrorystów islamistycznych polskiego pochodzenia

Polish Jihadists: Analysis of the Threat Posed by Islamist Terrorists of Polish Origin

• **Abstrakt** •

Terroryzm jest uważany za jedno z najpoważniejszych zagrożeń dzisiejszego świata. Jedną z najczęstszych motywacji jego stosowania jest realizacja misji szerzenia religii rozumianej w sposób bardzo specyficzny. Celem artykułu było skatalogowanie znanych przypadków Polaków lub ludzi pochodzenia polskiego, którzy brali udział w globalnym projekcie salafickiego dżihadyzmu, oraz zrozumienie ich motywacji i sposobu radykalizacji. Wreszcie podjęto próbę oceny ryzyka zagrożenia terroryzmem islamistycznym w Polsce.

Słowa kluczowe: Al-Kaida; ISIS; dżihad; islamizm; terroryzm; Polska

• **Abstract** •

Terrorism is considered to be one of the most serious threats in the world today. One of the most frequent motivations for its use is the accomplishment of a mission to spread religion understood in a very specific way. The aim of this article is to catalogue known cases of Poles or people of Polish origin who took part in the global Salafi-jihadist project and to understand their motivations, their way of radicalization. Finally, it is an attempt to assess the risk of Islamist terrorism in Poland.

Keywords: Al-Qaeda; ISIS; jihad; Islamism; terrorism; Poland

Uwagi metodologiczne

Terroryzm jest postrzegany jako jedno z głównych zagrożeń dla naszego bezpieczeństwa¹. Celem artykułu było opisanie działalności o charakterze terrorystycznym podejmowanej przez Polaków lub przypadków wspierania przez nich takiej działalności, motywowanej islamizmem. Ponadto należało sprawdzić, czy są jakieś wspólne cechy łączące osoby ulegające radykalizacji islamistycznej oraz czy jest jakieś *modus operandi* przy werbunku lub wyborze takiej drogi. Zakładając, że istnieją pewne specyficzne uwarunkowania, jak np. niedostosowanie społeczne, alienacja, młody wiek, można skonstruować narzędzia przeciwdziałające takim zjawiskom, a przynajmniej pomagające je zrozumieć i kontrolować na poziomie zapewniającym bezpieczeństwo.

W tym artykule analizie poddane zostały przypadki osób pochodzenia polskiego, których choć jeden rodzic był etnicznym Polakiem (urodził się w Polsce, mówi językiem polskim etc.). Dużym problemem jest dostęp do informacji. Skorzystano z raportów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) i think tanków (np. The Jamestown Foundation). Wreszcie trzeba było sięgnąć do źródeł prasowych, te są już znacznie liczniejsze. Niestety minister-koordynator służb specjalnych stanowczo odmówił udzielenia informacji w badanym zakresie, motywując to dobrem śledztw czy obawą o ujawnienie procedur dochodzeniowo-śledczych². Udało się uzyskać jedynie komunikaty prasowe rzecznika prasowego ministra, za co oczywiście autor artykułu bardzo dziękuje.

Główną metodą badawczą była analiza treści, ale sięgnięto też do komparatystyki czy analizy systemowej, w niewielkim stopniu również do metod historycznych. Na podstawie danych empirycznych zostały zaproponowane rozwiązania mające uchronić przed ewentualnymi atakami. Autor stoi na stanowisku, że prezentowane postawy nie są przejawem pobożności ani nie są charakterystyczne dla islamu. Dlatego zamiast pojęcia fundamentalizmu islamskiego stosowano pojęcie islamizmu (Mazur, Wasiuta, Wasiuta, 2018, s. 56–89), przez które rozumiano ideologię zbudowaną na podstawie sunnickiej hanbalickiej szkoły prawa (Sageman, 2008, s. 1) w jej politycznej formie skonstruowanej głównie przez ideologów wahhabickich i salafickich związanych zwłaszcza z Bractwem Muzułmańskim (Zdanowski, 2009). Z tego nurtu wywodzą się najważniejsze organizacje terrorystyczne, takie jak Al-Kaida czy Państwo Islamskie (*Ad-Da'ula al-Islamiyya / Islamic State / IS*) zwane też Państwem Islamskim w Iraku

¹ Por. np. *Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, s. 3.

² Korespondencja w posiadaniu autora artykułu.

i Syrii (*Ad-Daula al-Islamiyya fi al-Irak wa-asz-Szam / Da'isz / ISIS*). Dżihadysta to zaś zwolennik ideologii islamizmu, który podejmuje trud (*dżahada*) na ścieżce Boga (*dżihad*), zarówno poprzez walkę zbrojną / przemoc (*kital*), jak i wspierając takie działania, dosłownie „przygotowanie bojownika” (*tadžjahiz al-dżazi / tajheez al-ghazi*) (Normark, Ranstorp, 2015, s. 14), w tym finansowo (*al-dżihad bil mal*) (Mazur, 2021, s. 245–250).

Polacy w Al-Kaidzie

Christian Ganczarski urodził się w 1966 r. w Gliwicach, pochodził z religijnej katolickiej rodziny. Wraz z rodzicami wyemigrował do Niemiec. Zamieszkał w Duisburgu. Tam uczęszczał do szkoły zawodowej. Pierwsze kontakty ze światem islamskim nawiązał, kiedy zaczął pracować. Przeszedł na islam w 1986 r., przyjął nowe imię: Abu Ibrahim (*vel* Abu Mohamed al-Almani) (Waitt, 2018). Jak wspominają jego bliscy krewni z Polski: „Chciał zanurzyć się w religii. Stopniowo tracił kontakt ze światem zewnętrznym i pracował. Był wściekły, gdy nazywano go chrześcijaninem. Chciał zapomnieć, kim jest” (Zielinski, Cichy, 2009). Wkrótce ożenił się z niemiecką konwertytką Nicolą Gebrecht, z którą wyjechał tuż po ślubie do Arabii Saudyjskiej, mieli dwójkę dzieci. W latach 90. miał walczyć w Czeczenii, był też w Bośni, Pakistanie i Afganistanie. Podczas jednej z wizyt poznał Usamę ibn Ladina. Prawdopodobnie przywiózł mu leki, które zdobył dzięki receptce wypisanej na jego chorą na cukrzycę córkę (Blavignat, 2018). Miał też być odpowiedzialny za zabezpieczanie przekazów informatycznych Al-Kaidy. Uważa się również, że to on odpowiadał za werbunek Ziada Dżaraha (Jarraha), jednego z terrorystów-samobójców, który brał udział w zamachach w USA w 2001 r. Dżarah zginął w katastrofie lotniczej. Samolot, którym leciał rozbił się nad Pensylwanią, zanim dotarł do planowanego miejsca.

Ganczarski został aresztowany w czerwcu 2003 r. na paryskim lotnisku Charles'a de Gaulle'a podczas podróży z Rijadu do Frankfurtu. Aresztowanie zostało przeprowadzone dzięki międzynarodowej operacji koordynowanej przez Centrum Antyterrorystyczne (CTIC), nazywane też „Alliance Base” (Pantucci, 2009). Ganczarski został oskarżony o współudział w zamachu terrorystycznym na tunezyjskiej wyspie Dżerba. 11 kwietnia 2002 r. ciężarówka wypełniona materiałami wybuchowymi wjechała w zabytkową synagogę, zginęło 21 osób, w tym 14 Niemców i 2 Francuzów (to pozwoliło osądzić go we Francji). Za kierownicą siedział 25-letni Tunezyjczyk Nizar Naouar, który przed samym zamachem zadzwonił do Ganczarskiego z prośbą o *dawah* (błogosławieństwo, radę). Następnie Ganczarski zadzwonił do Chalida Szajcha Muhammada (Khalid Shaykh Muhammad), jednego

z przywódców Al-Kaidy, odpowiedzialnego za zamachy na World Trade Center. Ganczarski poznał Naouara w Afganistanie, prawdopodobnie w 1999 r. w jednym z obozów szkoleniowych. Te połączenia telefoniczne były zasadniczo jedynymi dowodami, podczas rozprawy pojawiły się jednak nowe wątki. Obciążyły go zeznania brytyjsko-australijskiego konwertyty „Jihada” Jacka Roche’a, który został skazany za członkostwo w Dżima’a Islamiija (Jemaah Islamiya)³ i planowanie serii zamachów w Australii. Jack Roche zeznał przed sądem, że widział Ganczarskiego w jednym z afgańskich obozów w poufnej rozmowie z Usamą ibn Ladinem. Miał być też kurierem między ibn Ladinem i Chalidem Szajchem. Znalezione również nagranie propagandowe Al-Kaidy, nakręcone 8 stycznia 2001 r. w obozie szkoleniowym Tarnak Farm w Kandaharze, ukazujące Ganczarskiego siedzącego w pierwszym rzędzie, za Mohamedem Attą⁴.

Krystian Ganczarski (a właściwie Christian – tak brzmi jego imię po zmianie obywatelstwa na niemieckie) został skazany na 18 lat pozbawienia wolności (Leclerc, 2009). W 2018 r. zaatakował nożem strażników więziennych (Blavignat, 2018).

Fritz Martin Gelowicz urodził się 1 września 1979 r. w Monachium w polsko-niemieckiej rodzinie (Kulish, Mekhennetsept, 2007). 4 września 2007 r. doszło do zatrzymania trzech członków grupy terrorystycznej Islamska Unia Dżihadu (IUDż / Islamic Jihad Group – IJG). Była to organizacja powstała w 2004 r. (lub w 2002), powołana przez Nadżymina Kamolitdinowicza Dżalolowa *vel* Nazimuddin Khilalof *vel* Yahio i Suhaila Fatilloewicza Buranowa. Byli oni wcześniej członkami Islamskiego Ruchu Uzbekistanu (IRU / Islamic Movement of Uzbekistan – IMU), który został znacznie osłabiony w wyniku interwencji koalicji międzynarodowej w Afganistanie (2001). Według jednego z członków IUDż, aresztowanego w związku z atakami z marca i kwietnia 2004 r. w Bucharze, przywódca IUDż Dżalolow za swojego zwierzchnika uważał mułłę Omara (Mohammed Omar Ghulam Nabi), przywódcę afgańskich talibów, ale miał również bezpośrednie związki z Usamą ibn Ladinem (United Nations Security Council, 2022). Organizacja ta zatem, w przeciwieństwie do talibów, była zainteresowana tzw. wrogiem dalekim, czyli brała udział w globalnym dżihadzie.

Aresztowani w Niemczech ludzie ukrywali się w domku letniskowym w miejscowości Oberschledorn na terenie Sauerlandu – stąd też potoczna nazwa tej grupy: Sauerland Group (Spiegel, 2016). Jedną z osób zatrzymanych był Fritz Gelowicz.

³ Grupa terrorystyczna działająca w Azji Południowo-Wschodniej; więcej: Izaak, 2016, s. 243–257.

⁴ Mohamed Mohamed el-Amir Awad el-Sayed Atta – jeden z „pilotów” samobójców, którzy zaatakowali World Trade Center w Nowym Jorku.

W wieku 18 lat wstąpił on do muzułmańskiego stowarzyszenia Multi Kultur Haus i wtedy rozpoczął się proces jego radykalizacji. Podczas aresztowania w domku znaleziono i zabezpieczono 12 beczek nadtlenku wodoru i 20 detonatorów. Mężczyźni przygotowywali zamachy bombowe na amerykańskie cele mieszczące się w Niemczech, próbowali również produkować bomby samochodowe (*vehicle-borne improvised explosive devices*). Gelowicz został uznany za przywódcę grupy i skazany na 12 lat pozbawienia wolności. W 2016 r. zapadła decyzja o przedterminowym zwolnieniu go z odbywania kary. Wywołało to spore oburzenie społeczne. Jego obrońca w wywiadzie zaznaczył, że jest pewny, iż Gelowicz nie użyje już przemocy wobec nikogo (Thomas, 2016).

Również kobiety biorą udział w dżihadzie. Na ogół przebieg każdej radykalizacji jest dość podobny. Zostają one partnerkami islamistów i pod ich wpływem radykalizują swoje postawy. Ich role są różne, zwykle pomagają swoim partnerom, np. przysyłając im środki finansowe czy potrzebne rzeczy. Znamy przynajmniej dwa takie przypadki.

Elisabeth (Elżbieta przed zmianą obywatelstwa) Harrach urodziła się w 1979 r. w Polsce i w wieku kilku lat wraz z rodzicami wyemigrowała do Niemiec, zamieszkała w Nadrenii Północnej-Westfalii. W 2007 r. wyszła za mąż za Bekkaya Harracha, przyjmując jego nazwisko i religię (Zespół Analiz Fundacji Amicus Europae, 2015, s. 171). Harrach był członkiem Islamskiego Ruchu Uzbekistanu. Urodził się w Maroku w 1977 r., przyjechał do Niemiec, mając cztery lata, w ramach łączenia rodzin. Dorastał w dzielnicy Bonn w Tannenbusch i jako nastolatek zaczął działać w Bonner König-Fahd-Akademie (Flade, 2011). W wieku 20 lat (w 1997 r.) uzyskał obywatelstwo niemieckie. W 2002 roku rozpoczął studia z zakresu matematyki biznesowej na Uniwersytecie Nauk Stosowanych w Koblencku. Ze względu na słabe wyniki został jednak zwolniony ze studiów i rozpoczął pracę zawodową (sprzedawał telefony komórkowe). W 2003 r. Harrach prawdopodobnie udał się na palestyński Zachodni Brzeg, został tam ranny w pobliżu miasta Hebron, a następnie przywieziony z powrotem do Republiki Federalnej Niemiec przez władze niemieckie (Flade, 2011).

W 2007 r. wyjechał do Pakistanu (Waziristan). W tym samym czasie w Bonn jego żona urodziła syna Hamzę. Wcześniej poroniła, nienarodzony syn miał mieć na imię Talh. Stąd też pseudonim Harracha „Abu Talha” – ojciec Talhy. Harrach utrzymywał kontakt e-mailowy i telefoniczny z rodziną. Niemieckie służby bezpieczeństwa pozwoliły jego żonie Elisabeth i synowi Hamzie poruszać się bez przeszkód. Ułatwiło im to wyjazd, prawdopodobnie dołączyli do niego w Waziristanie. Harrach zginął w Afganistanie w 2010 r., jego śmierć potwierdzono w styczniu 2011 r. (Musharbash, 2011).

Polacy w ISIS

Drugą kobietą współpracującą z dżihadystami była Karolina R. Urodziła się w Polsce na Pomorzu, wraz z rodzicami i bratem Maksymilianem wyemigrowała do Niemiec i zamieszkała w Bonn. Tam poznała Farida (Faareda) Saala pochodzenia algierskiego i wzięła z nim ślub. Pod wpływem męża została salafitką. W maju 2013 r. małżeństwo wraz z kilkumiesięcznym synem Luqmaanem wyjechało przez Turcję do Syrii. Dwa miesiące później Karolina R. wróciła jednak do Niemiec wraz z synem. Na miejscu pozostał brat Maksymilian i mąż. Karolina w kilku transzach wysłała do Syrii ponad 11 tys. euro, a także trzy kamery wideo. Na jednym z filmów, nakręconym tymi kamerami, Saal pozował na tle sterty ciał, były to ofiary masakry w prowincji Homs. Zginęło wówczas 270 osób (Wieliński, 2015b).

Karolina R. została aresztowana 30 marca 2014 r., śledczych zmotywowała rezerwacja biletów lotniczych do tureckiego Gaziantep, położonego niecałe 100 km od syryjskiego Aleppo. Aresztowanie Karoliny R. wywołało szereg kontrowersji, ponieważ razem z nią do aresztu został zabrany jej dwuletni syn ze względu na konieczność karmienia piersią (Zespół Analiz Fundacji Amicus Europae, 2015, s. 174). Została skazana na 3 lata i 9 miesięcy więzienia przez sąd w Düsseldorfie (Pytko, 2018).

Abu Luqmaan został wzięty do niewoli przez siły kurdyjskie (YPG/SDF) (Stritzel, 2018). Mniej szczęścia miał Maksymilian R., który zginął w walkach o Kirkuk (Wieliński, 2015a). Uważa się, że był to pierwszy polski „męczennik dżihadu” (*szahid*) (Pawlicki, 2015).

O Yannicku N. *vel* Abu Mohammed al-Almani nie wiadomo zbyt wiele. Na pewno był obywatelem Niemiec, są jednak przesłanki, aby sądzić, że miał polskie pochodzenie⁵. Dowiadujemy się o nich ze śledztwa dziennikarskiego zreferowanego następnie w książce Petry Ramsauer (Ramsauer, 2016, s. 85–86). Mieszkał we Freiburgu w trudnych warunkach i przez długi czas jako bezdomny. Od jesieni 2013 do połowy 2014 r. korzystał ze wsparcia oferowanego przez Freiburger Straßenschule. „Od połowy 2014 r. pojawiły się oznaki, że zwraca się on ku ekstremistycznej grupie islamistycznej” – relacjonował Thomas Rau, dyrektor regionalny stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce (Röderer, 2015). Był osobą bardzo nieśmiałą i zagubioną, być może nawet o lekkim upośledzeniu umysłowym. Przyjaciele mówili, że Yannick rozpaczliwie szukał więzi rodzinnych i bezpieczeństwa. „Gdyby go poprosili,

⁵ Takie informacje podaje choćby znawca problematyki terroryzmu islamistycznego Björn Stritzel na swoim koncie Twitter: <https://twitter.com/bjoernstritzel>, aczkolwiek podaje nazwisko Yannick P., jest to chyba pomyłka [24.01.2022].

poszedłby także na scjentologię” (Röderer, 2015). Trudno powiedzieć, jak znalazł się na Bliskim Wschodzie, prawdopodobnie został tam przemycony do jednego z obozów szkoleniowych. Latem 2014 r. widział go w Turcji, zaledwie 52 km od granicy z Syrią, dziennikarz „Der Spiegel” Alfred Hackensberger. Przybrał imię Abu Mohammed (Mohamad) al-Almani. W czerwcu 2015 r. wziął udział w szturmie na irackie miasto Bajdżi, miał wysadzić iracki punkt kontrolny (Schofield, 2015). Miał 23 lata.

Jacek S. *vel* Abu Ibrahim al-Almani urodził się w Miastku województwie pomorskim i do 2005 r. mieszkał w nieodległej Kamnicy (Duda, Kucharczyk, 2015). Prawdopodobnie wyemigrował wówczas do Niemiec i przyjął niemieckie obywatelstwo. Zamieszkał w Getyndze. Po 9 latach życia na emigracji przeszedł na islam (PCH24, 2015). Według sąsiadów nie był osobą specjalnie obnoszącą się ze swoją religią, nawet trzymał w domu psa (Gückel, 2015). Trudno powiedzieć, jak się zradyzalizował, przypuszczalnie na początku przez Internet – zaczął udzielać się na forach internetowych jako Ismail Slo i w końcu wyjechał do Iraku. Świat dowiedział się o nim, gdy pojawił się w filmie propagandowym ISIS, uśmiechnięty pozował przed swoim SUV-em marki Toyota. Wraz z kolegami z Wielkiej Brytanii, Serbii, Afganistanu dokonał zamachu, wjeżdżając w tłum, zginęło co najmniej 11 osób. Według innej relacji miał się wysadzić wraz z instalacją naftową (Gurba, 2015) w irackim mieście Bajdżi 13 czerwca 2015 r.

W całej sprawie pojawia się jednak pewien problem. Po pierwsze, Jacek S. używał pseudonimu Abu Ibrahim al-Almani, który wcześniej należał do Yassina Chouka, jednego z czołowych działaczy IRU (*German IMU*, 2013). Ten prawdopodobnie zginął kilka miesięcy wcześniej (Gückel, 2015). Po drugie, Abu Ibrahim to również pseudonim Christiana Ganczarskiego – „al-Almani” oznacza „niemiecki”. Możliwe, że było to pewne nawiązanie do Ganczarskiego. Sprawę komplikuje jeszcze bardziej to, że Yannick N. używał pseudonimu Abu Mohammed al-Almani (także wykorzystywanego przez Ganczarskiego) i też zginął w zamachu terrorystycznym w Bajdżi. Stąd może zachodzić podejrzenie o mylne uznawanie Yannicka N. za Polaka⁶.

Dawid D. to pierwsza osoba skazana za terroryzm islamistyczny w Polsce. Śledztwo zostało wszczęte 22 czerwca 2017 r., a kilka dni później, tj. 28 czerwca, funkcjonariusze katowickiej delegatury Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego zatrzymali Dawida D., któremu prokurator przedstawił zarzut rozpowszechniania treści mogących ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Jest to przestępstwo zagrożone karą do 5 lat pozbawienia wolności (Wprost, 2017). Aresztowany przyznał się do stawianych mu zarzutów. Dawid D. mieszkał

⁶ Polskie władze odmówiły udzielenia informacji na temat tych osób.

w niewielkiej miejscowości Kostkowice w powiecie zawierciańskim (woj. śląskie), w momencie aresztowania miał 18 lat. Zafascynował się islamizmem i ISIS przez Internet. To w ten sposób miał być zwerbowany przez rekruterów z Syrii, którzy mieli przekazywać mu instrukcje budowy bomb. Został skazany na 10 miesięcy pozbawienia wolności (Drabek, 2017).

Jakub Jakus urodził się 31 lipca 1992 r. w małej miejscowości w okolicy Sandomierza (Podstawka, 2017). Najprawdopodobniej wstąpił on w szeregi Państwa Islamskiego na terenie Syrii, był poszukiwany przez Interpol, który wystawił na niego czerwoną notę. Mimo że urodził się w Polsce oraz uczęszczał do liceum katolickiego, zradykalizował się. Już w trzeciej klasie liceum wykazywał zainteresowanie islamem (pk/tr, 2016), mówił o tym otwarcie – jak wspominają koledzy z liceum⁷. Jego przemiana z Jakuba Jakusa w Abu Chattaba (Khattab) al-Polandi rozpoczęła się w trakcie pierwszego pobytu w Norwegii (2012 r.), tam miał podjąć współpracę z muzułmanami. W 2013 r. poinformował rodzinę o przeprowadzce do Turcji, jednak tak naprawdę wyjechał do Syrii, gdzie wstąpił w szeregi ISIS. Jak podaje czerwona nota Interpolu, mężczyzna jest poszukiwany ze względu na swoją działalność terrorystyczną, nielegalne posiadanie broni, ale również kradzież dokumentów i podawanie fałszywych danych osobowych w 190 krajach (Radzimowski, Płaza, 2016). Cały czas znajduje się na liście Interpolu, mimo że grupa SITE⁸ w marcu 2017 r. poinformowała o śmierci „polskiego wojownika”, zamieszczono również zdjęcie mężczyzny, który był bardzo podobny do Jakusa. Na Twitterze poinformowano, że mężczyzna zdetonował bombę w prowincji Aleppo (RP, 2017). Niemniej na tej podstawie nie można wystawić aktu zgonu, stąd list gończy jest nadal aktualny.

Dnia 12 lutego 2019 r. doszło do zatrzymania przez agentów łódzkiego wydziału zamiejscowego ABW Dawida Ł. *vel* Abu Hanifa (Machnikowski, Legieć, 2017) – mężczyzny podejrzanego o planowanie zamachu terrorystycznego (*Rzecznik Ministra*, 2019). Podczas przeszukania agenci ABW zabezpieczyli dowody wskazujące na przygotowywanie improwizowanych ładunków wybuchowych. Z analizy miało wynikać, że Dawid Ł. gromadził informacje, środki finansowe, które miał przeznaczyć na działania o charakterze terrorystycznym. Rodzice Dawida Ł. twierdzą, że przyczyną zradykalizowania się syna była niespełniona miłość. Po przeprowadzce rodziny do Norwegii Dawid Ł. poznał muzułmankę, w której się zakochał. Niestety rodzina dziewczyny odrzuciła chłopaka z powodu jego religii (Żurawicz, 2019). Po

⁷ Autor tego artykułu był wykładowcą koleżanki J. Jakusa z liceum. Z jej relacji wynika, że był bardzo spokojnym człowiekiem, mało towarzyskim, ale nieodbiegającym swoim zachowaniem od pozostałych uczniów.

⁸ SITE Intelligence Group to think tank monitorujący działalność dżihadystyczną.

tym wszystkim Dawid Ł. zaczął czytać Koran, uczyć się arabskiego, co spowodowało, że proces jego radykalizacji był jeszcze szybszy. W 2014 r. wyjechał do Turcji, po czym przedostał się do Syrii, prawdopodobnie ze swoją żoną Małgorzatą B. (Pierzchała, 2018), którą poznał przez Internet i która przeszła na islam pod jego wpływem. Wzięli oni ślub w obrządku muzułmańskim w meczecie w Warszawie. Według śledczych Dawid Ł. brał udział w szkoleniach bojowych organizowanych przez grupę powiązaną z dżihadystami, prawdopodobnie był to Muzułmański Ruch Świtu Syrii (Harakat Fadżr asz-Szam al-Islamijsa / Harakat Fajr ash-Sham al-Islamiya), formacja działająca głównie w rejonie Aleppo (Al-Tamimi, 2014a). Weszła ona w skład Frontu Pomocników Religii (Dżabath Ansar ad-Din / Jabhat Ansar al-Din), koalicji sił działających neutralnie, nieangażujących się w konflikt między Dżabath an-Nusra (zwaną też Al-Kaidą w Syrii) i ISIS. Była ona jawnie islamistyczna, a jej celem było ustanowienie „rządów prawa Bożego” (Al-Tamimi, 2014b). Od 17 stycznia 2017 r. jest członkiem Hajat Tahrir asz-Szam (Hayat Tahrir al-Sham), koalicji powstałej głównie z inicjatywy Dżabath an-Nusra (wtedy nazywającej się Dżabath Fateh asz-Szam / Jabath Fateh al-Sham) (Al-Tamimi, 2017), kontrolującej ostatni bastion islamistów w Syrii – Idlib. Czyny, które zostały zarzucone podejrzanemu (art. 141: Podjęcie służby w obcym wojsku lub wojskowej służbie najemnej), zagrożone są karą pozbawienia wolności do lat 8 (Akr/adso, 2019). Jego żona nie usłyszała zarzutów (Pierzchała, 2018). Sąd Okręgowy w Łodzi uznał go za winnego i nieprawomocnie skazał go na karę 4 lat. Dawid Ł. ma też zapłacić 10 tys. zł w ramach pokrycia kosztów postępowania sądowego. W tym samym procesie na rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na trzy lata został skazany pochodzący z Sopotu, a na stałe mieszkający w stolicy, Marcin C. Ma on też zapłacić 5 tys. zł grzywny oraz drugie tyle za koszty postępowania sądowego (PG, 2020). Śledczym nie udało się dowiedzieć, że przygotowywał on zamach terrorystyczny w Polsce, został skazany zasadniczo dzięki zdjęciom, które zrobił sobie w Syrii, a które śledczy otrzymali od służb norweskich.

Adrian al-N. urodził się i wychowywał w Niemczech, jego matka była Polką, a ojciec Palestyńczykiem. Miał on przejść szkolenia w obozach terrorystów w Syrii, walczył w szeregach kilku organizacji, w tym Ahrar asz-Szam, Dżabath an-Nusra i ISIS. Został aresztowany w Niemczech, w Polsce przedstawiono mu zarzuty współpracy z organizacją terrorystyczną, ale został zwolniony z aresztu w powodu braku wystarczających dowodów. Ostatecznie został zatrzymany w Jordanii pod zarzutem terroryzmu. Agencja ABW poprosiła jordańskie służby o przesłanie większej ilości informacji na temat Adriana al-N. (DW, 2018). Niestety autorowi tego tekstu odmówiono dostępu do nich. W Internecie można obejrzeć rozmowę z Adrianem al-N., który opowiadał o swoich szkoleniach, akcjach, stosunkach panujących w oddziałach. Co bardzo niepokojące, wspominał o braku zainteresowania ze

strony polskich służb, które przeprowadziły z nim rozmowę dopiero po trzeciej deportacji z Niemiec. Miały one pomylić też nazwy formacji – mając prawdopodobnie na myśli Ahrar asz-Szam, zarzuciły mu udział w Ansar asz-Szam. Jego wypowiedź świadczyła o pełnym utożsamianiu się z ISIS, uznaniu Abu Bakra al-Bagdadięgo za prawowitego kalifa. Celem Państwa Islamskiego jest według niego narzucenie prawa bożęgo (*szaria*) i odbudowa kalifatu aż do pokonania Zachodu i nawrócenia wszystkich na islam (Radio Maryja, 2015). W wywiadzie prasowym wzywał Polaków do przyjęcia islamu, mówiąc: „Póki nie przyszedliśmy do waszych domów, aby sprawdzić, czy jesteście wierni Bogu Jedynemu. Jeśli nie, to zginiecie jak wszyscy niewierni. Takie jest prawo Allaha. My zwyciężymy, dojdziemy do Rzymu i na Placu Świętego Piotra będziemy urządzać masowe egzekucje niewiernych” (mat, 2015).

Motywacje dżihadystów

To, co nas szczególnie interesuje, to motywacje osób wybierających ścieżkę dżihadu. Na podstawie podanych wyżej przykładów możemy wskazać na pewne prawidłowości. Próbą w tej analizie byli: Jakub Jakus, Dawid Ł., Dawid D., Christian Ganczarski, Fritz Gelowicz, Jacek S., Yannick N., Elisabeth Harrach, Adrian al-N., Karolina R., Maksymilian R. Do próby nie został wybrany Mikołaj B., który został zatrzymany w 2019 r. pod zarzutem przygotowywania zamachu, ze względu na zdiagnozowane u niego problemy psychiczne (Zubik, 2019). Tylko jedna osoba wychowała się w rodzinie, w której jedno z rodziców pochodziło z kraju muzułmańskiego. Większość zradycalizowała się w Niemczech, dwie osoby w Norwegii (Dawid Ł. i J. Jakus), z Polski nie wyjeżdżał tylko Dawid D. Wszystkie osoby uległy radykalizacji w bardzo młodym wieku, przed dwudziestym piątym rokiem życia. Przynajmniej w czterech przypadkach na pewno pomocny w tym był Internet (Jacek S., Dawid Ł., Dawid D., J. Jakus), prawdopodobnie również w przypadku F. Gelowicza, uzbeckie organizacje bowiem zasadniczo działały z Pakistanu i tylko przez Internet mogły komunikować się z Europą. Christian Ganczarski został zrekrutowany jeszcze przed epoką powszechnego dostępu do Internetu. Dwie kobiety zradycalizowały się przez swoich partnerów muzułmanów, w pewnym stopniu także Dawid Ł. Wszystkie osoby były pod mocnym wpływem organizacji islamskich, szkół czy meczetów salafickich, względnie wahhabickich, czasami nawet tego samego meczetu w Bonn (rodzeństwo R. i E. Harrach). Właściwie wszystkie osoby były zagubione społecznie, miały problem z akceptacją i przede wszystkim z tożsamością. Były to dzieci polskich migrantów (Dawid Ł., Ch. Ganczarski, F. Gelowicz, Yannick N.,

E. Harrach, A. al-N., Karolina R., Maksymilian R.) lub migranci, którzy opuścili Polskę w młodym wieku (J. Jakus, Jacek S.). Na pewno dwie osoby w ramach swojego „formowania” odwiedziły Arabię Saudyjską: Ch. Ganczarski i F. Gelowicz.

Skala zagrożenia

Według śledczych Dawid D. i Dawid Ł. planowali zamachy w Polsce. Żadnemu tego nie udowodniono, ale zostali skazani za inne czyny. Należy zatem uznać, że nie było faktycznie takiego zagrożenia, możemy tylko o nim spekulować. Trudno ocenić skalę zjawiska. Problem polega głównie na tym, że wiemy jedynie o tych osobach, które schwytano albo które same upubliczniły swoją działalność. Niełatwo powiedzieć, ile jest podobnych przypadków. Według różnych szacunków w ISIS mogło być nawet do 40 Polaków (Mazur, Wasiuta, Wasiuta, 2018, s. 192–195). O ile monitorowanie zachowań ludzi etnicznie niepolskich nie jest aż tak trudne, o tyle etniczni Polacy konwertyci to już większy problem. Oni z o wiele większą łatwością mogą przeprowadzić zamach. Zwłaszcza że zamachy terrorystyczne są udane wówczas, gdy wywołują publiczne poruszenie. A tak byłoby na pewno w przypadku ataku na dotychczas spokojną Polskę. Oczywiście możemy zakładać, że tak jak w czasach PRL spokojna Polska będzie potrzebna terrorystom jako zaplecze, należy się jednak liczyć z zagrożeniem ze strony choćby „samotnego wilka”, który postanowi tym sposobem osiągnąć *dżannah* (rajski ogród).

Wnioski

Analiza pokazuje kilka błędów systemowych. Brakuje w Polsce listy organizacji terrorystycznych – takiej, jaką prowadzi chociażby Departament Stanu USA⁹. W wyniku tego samo przebywanie w obozie szkoleniowym danej organizacji nie jest przestępstwem, udowodnienie członkostwa jest praktycznie niemożliwe, a planowanie czynu terrorystycznego – bardzo trudne. Stąd konieczność stosowania innych przepisów, dotyczących np. udziału w zbrojnej grupie najemnej czy zorganizowanej grupie przestępczej. Wreszcie rażąca jest niekompetencja ABW. W większości przypadków nasze służby są wręcz uzależnione od informacji od służb innych państw. To na ogół od nich dowiadujemy się o działalności czy

⁹ *Foreign Terrorist Organizations*, <https://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>.

obecności dżihadystów (Ch. Ganczarski, Dawid Ł czy brak możliwości potwierdzenia zgonu J. Jakusa). Wydaje się, że skuteczność polskich służb, biorąc pod uwagę tak relatywnie małą skalę działalności terrorystów w Polsce, pozostawia wiele do życzenia. W kontekście wzrastającej liczebności muzułmanów w Polsce konieczna jest ścisła kontrola organizacji islamskich, w tym meczetów. Należy zacieśniać współpracę ze służbami zagranicznymi, zwłaszcza w zakresie kontroli polskich konwertytów. Trzeba również obserwować osoby wyjeżdżające do Syrii czy Arabii Saudyjskiej oraz organizacje sponsorowane przez tę ostatnią. Należy też zwrócić uwagę na kierunek Azji Centralnej (zwłaszcza po powrocie do władzy talibów, kiedyś goszczących formacje z Uzbekistanu i Tadżykistanu), ale i innych państw Zatoki Perskiej.

Bibliografia:

- Akr/adso. (2019). *Miał planować zamach terrorystyczny. Zatrzymanie w Radomiu*. Pobrane z: <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/radom-abw-zatrzymala-meczyczne-kto-ry-mial-planowac-zamach,915077.html>.
- Al-Tamimi, Aymenn Jawad. (2014a). *Jabhat Ansar al-Din: Analysis and Interview*. Pobrane z: <https://www.joshualandis.com/blog/jabhat-ansar-al-din-analysis-interview/>.
- Al-Tamimi, Aymenn Jawad. (2014b). *Extremist Groups in Syria*. Pobrane z: <http://www.mei.edu/publications/extremist-groups-syria>.
- Al-Tamimi, Aymenn Jawad. (2017). *Hay'at Tabrir al-Sham: Initial Statements and Translations*. Pobrane z: <https://jihadintel.meforum.org/206/hayat-tahrir-al-sham-initial-statements>.
- Blavignat, Y. (2018). *Christian Ganczarski: le djihadiste qui a agressé des surveillants de prison est un ancien d'al-Qaida*. Pobrane z: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2018/01/12/01016-20180112ARTFIG00289-christian-ganczarski-le-djihadiste-qui-a-agresse-des-surveillants-de-prison-est-un-ancien-d-al-qaida.php>.
- Drabek, P. (2017). *Dawid z Kostkowic planował zamach terrorystyczny. Fascynuje go islam*. Pobrane z: <https://plus.dziennikzachodni.pl/dawid-z-kostkowic-planowal-zamach-terrorystyczny-fascynuje-go-islam/ar/12270173>.
- Duda, M., Kucharczyk, M. (2015). *Pierwszy polski islamski terrorysta-samobójca. Przez niego zginęło 11 osób*. Pobrane z: <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/polak-czlonkiem-panstwa-islamskiego,567924.html>.
- DW. (2018). *Polak walczył w szeregach ISIS*. Pobrane z: <https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/polak-zatrzymany-w-jordanii-za-terroryzm-i-walke-dla-isis/qkbtpr>.
- Flade, F. (2011). *So starb der Bonner Bekkay Harrach den „Märtyrertod“*. Pobrane z: <https://www.welt.de/politik/ausland/article12223020/So-starb-der-Bonner-Bekkay-Harrach-den-Maertyrertod.html>.
- German IMU Spokesman calls German Muslims to do Jihad in new series*. (2013). Pobrane

- z: <https://ent.siteintelgroup.com/Jihadist-News/german-imu-spokesman-calls-german-muslims-to-do-jihad-in-new-series.html>.
- Gückel, J. (2015). *Kommt der IS-Selbstmord-Attentäter aus Göttingen?* Pobrane z: <http://www.goettinger-tageblatt.de/Die-Region/Goettingen/Kommt-der-IS-Selbstmord-Attentaeter-aus-Goettingen>.
- Gurba, A. (2015). *Ismail Slo, Polak w ISIS, pochodził z Pomorza. Zwerbowano go przez internet.* Pobrane z: <https://polskatimes.pl/ismail-slo-polak-w-isis-pochodzil-z-pomorza-zwerbowano-go-przez-internet-kim-byl-jacek-s/ar/5868602>.
- Izaak, K. (2016). *Leksykon organizacji i ruchów islamistycznych*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Dialog.
- Kulish, N.S, Mekhennetsept, S. (2007). *In Plot Suspect, Germany Sees Familiar Face*. Pobrane z: https://www.nytimes.com/2007/09/07/world/europe/07fritz.html?_r=1&ref=todaypaper&oref=slogin.
- Leclerc, J.-M. (2009). *Djerba: 18 ans de prison pour le cerveau de l'attentat*. Pobrane z: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2009/02/06/01016-20090206ARTFIG00009-verdict-au-proces-de-l-attentat-de-djerba-.php>.
- Machnikowski, R., Legieć, A. (2017). The Favored Conflicts of Foreign Fighters from Central Europe. *Terrorism Monitor*, 15(19). Pobrane z: <https://jamestown.org/program/favored-conflicts-foreign-fighters-central-europe/>.
- mat. (2015). *Jordanczycy zatrzymali dżihadystę z Niemiec. Ma polskie korzenie*. Pobrane z: <http://www.pch24.pl/jordanczycy-zatrzymali-dzihadyste-z-niemiec--ma-polskie-korzenie-,38765,i.html#ixzz5j1NWB9pe>.
- Mazur, P. (2021). Dżihad. W: O. Wasiuta, S. Wasiuta (red.). *Encyklopedia bezpieczeństwa*, t. 2: D–K (s. 241–250). Kraków: Libron.
- Mazur, P., Wasiuta, O., Wasiuta, S. (2018). *Państwo Islamskie (ISIS) – nowa twarz ekstremizmu*. Warszawa: Difin.
- Musharbash, Y. (2011). *Bonner Qaida-Kämpfer soll bei Gefecht gestorben sein*. Pobrane z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/dschihadist-abu-talha-bonner-qaida-kaempfer-soll-bei-gefecht-gestorben-sein-a-740140.html>.
- Normark, M., Ranstorp, M. (2015). *Understanding Terrorist Finance. Modus Operandi and National CTF Regimes*. Swedish Defence University, Report 18 December.
- Pantucci, R. (2009). *Polish-Born Muslim Convert Sentenced for Leading Role in Tunisian Synagogue Bombing*. Pobrane z: <https://jamestown.org/program/polish-born-muslim-convert-sentenced-for-leading-role-in-tunisian-synagogue-bombing/>.
- Pawlicki, J. (2015). *Państwo islamskie jest też naszym wrogiem*. Pobrane z: <https://www.newsweek.pl/opinie/maksymilian-r-pierwszy-polski-dzihadysta-zginal-w-iraku-newsweekpl/5q14e6v>.
- PCH24. (2015). *Polak wysadził się dla Allaha – czy Polsce grożą zamachy Państwa Islamskiego?* Pobrane z: <http://www.pch24.pl/polak-wysadzil-sie-dla-allaha---czy-polsce-groza-zamachy-panstwa-islamskiego-,37516,i.html#ixzz5jE0LPc2B>.
- PG. (2020). *Radom. Dawid Ł. skazany na cztery lata więzienia za terroryzm*. Pobrane z: <https://www.rdc.pl/informacje/radom-dawid-l-skazany-na-4-lata-wiezienia-jest-wyrok-ws-o-terroryzm/>.
- Pierzchała, W. (2018). *Proces Dawida Ł. z Radomia. Oskarżony fachowo władał kałaznikiem*.

- Pobrane z: <https://dzienniklodzki.pl/proces-dawida-l-z-radomia-oskarzony-fachowo-wladal-kalaszniakowem/ar/12955470>.
- pk/tr. (2016). „*Mówił, że jedynie zabił na razie psa*”. *Dżihadysta z Polski*. Pobrane z: <https://www.tvn24.pl/jakub-jakus-kim-jest-polak-w-panstwie-islamskim,674712,s.html>.
- Podstawka, K. (2017). *Polak walczył w armii ISIS. Zginął koło Aleppo*. Pobrane z: <https://wmeritum.pl/polak-walczy-l-armii-isis-zginal-kolo-aleppo/174276>.
- Pytko, K. (2018). *Terrorysta szuka żony. Dlaczego Europejki i Amerykanki rzucają się w objęcia fanatycznych morderców?* Pobrane z: <https://www.focus.pl/artykul/terrorysta-szuka-ony>.
- Radio Maryja. (2015). *Reportaż: „Zginiecie jak wszyscy niewierni”*. Pobrane z: <https://www.youtube.com/watch?v=TFRHZMH6yts>.
- Radzimowski, M., Płaza, M. (2016). *Sandomierzanie poszukiwany przez Interpol w 190 krajach! Walczy w szeregach ISIS*. Pobrane z: <https://dziennikbaltycki.pl/sandomierzanie-poszukiwany-przez-interpol-w-190-krajach-walczy-w-szeregach-isis/ar/10558316?najstarsze>.
- Ramsauer, P. (2016). *Pokolenie dżihadu. Europa, czeka Cię Apokalipsa*, przeł. V. Grotowicz. Warszawa: WWL „Muza”.
- Röderer, J. (2015). *IS-Attentäter wurde offenbar schon in Freiburg radikalisiert*. Pobrane z: <https://www.badische-zeitung.de/is-attentaeter-wurde-offenbar-schon-in-freiburg-radikalisiert>.
- RP. (2017). *Polak z ISIS zginął pod Aleppo. To prawdopodobnie poszukiwany przez Interpol Jakub Jakus*. Pobrane z: <https://wolnosc24.pl/2017/03/02/polak-z-isis-zginal-pod-aleppo-to-prawdopodobnie-poszukiwany-przez-interpol-jakub-jakus-foto/>.
- Rzecznik Ministra Koordynatora Służb Specjalnych nt. działań ABW (komunikat)*. (2019). Pobrane z: [http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/135758,25,rzecznik-ministra-koordynatora-sluzb-specjalnych-nt-dzialan-abw-\(komunikat\)](http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/135758,25,rzecznik-ministra-koordynatora-sluzb-specjalnych-nt-dzialan-abw-(komunikat)).
- Sageman, M. (2008). *Sieci terror*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Schofield, M. (2015). *Islamic State targeting Germany's homeless in worrying recruiting trend*. Pobrane z: <https://www.mcclatchydc.com/news/nation-world/world/article25186381.html>.
- Spiegel. (2016). *Rädelsführer der Sauerland-Gruppe vorzeitig aus Haft entlassen*. Pobrane z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/sauerland-gruppe-fritz-gelowicz-vorzeitig-aus-haft-entlassen-a-1108030.html>.
- Stritzel, B. (2018). Pobrane z: <https://twitter.com/bjoernstritzel/status/976457192692994053>.
- Thomas, A. (2016). *Fritz Gelowicz Isn't a Security Threat after Release from German Prison, Lawyer Says 'Sauerland Group' leader, three other Islamist cell members were found guilty in March 2010 of plotting attacks*. Pobrane z: <https://www.wsj.com/articles/fritz-gelowicz-isnt-a-security-threat-after-release-from-german-prison-lawyer-says-1471536098>.
- United Nations Security Council. (2022). *Islamic Jihad Group*. Pobrane z: https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1267/aq_sanctions_list/summaries/entity/islamic-jihad-group.
- Waitt, T. (2018). *Alleged Al Qaeda Assoc Charged with Plot to Kill Americans & More (Videos)*. Pobrane z: <https://americansecuritytoday.com/alleged-al-qaeda-assoc-charged-plot-kill-americans-videos/>.

- Wielniński, B.T. (2015a). *Brat polskiej dżihadystki nie żyje*. Pobrane z: http://wyborcza.pl/1,75399,17361458,Brat_polskiej_dzihadystki_nie_zyje.html.
- Wielniński, B.T. (2015b). *Dżihad Karoliny. Polka oskarżona o wspieranie terrorystów staje przed niemieckim sądem*. Pobrane z: http://wyborcza.pl/1,75399,17286238,Dzihad_Karoliny__Polka_oskarzona_o_wspieranie_terrorystow.html, 03.03.2019.
- Wprost. (2017). *Nawoływał do przeprowadzenia zamachu terrorystycznego. Dawid D. aresztowany*. Pobrane z: <https://www.wprost.pl/swiat/10065009/hostie-bez-glutenu-polscy-biskupi-przypominaja-ze-problem-rozwiazali-8-lat-temu.html>.
- Zdanowski, J. (2009). *Współczesna muzułmańska myśl społeczno-polityczna: nurt Braci Muzułmanów*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe ASKON.
- Zespół Analiz Fundacji Amicus Europae. (2015). *Wojna z Kalifatem*. Raport Specjalny Fundacji Amicus Europae, Warszawa.
- Zielinski, R., Cichy, S. (2009). *Terrorisme. Christian Ganczarski, un Polonais ordinaire devenu terroriste*. Pobrane z: <https://www.courrierinternational.com/article/2009/01/06/christian-ganczarski-un-polonais-ordinaire-devenu-terroriste>.
- Zubik, M. (2019). *Areszt dla mężczyzny, który według ABW planował zamach terrorystyczny*. <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,24794573,areszt-dla-mezczyzny-kto-ry-wedlug-abw-planowal-zamach-terrorystyczny.html>.
- Żurawicz, B. (2019). *Z Radomia do Syrii, „bo źle się zakochał*. Pobrane z: <https://www.tvn24.pl/magazyn-tvn24/z-radomia-do-syrii-bo-zle-sie-zakochal,124,2222>.